

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ СТАТИСТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ПРИ ВИВЧЕНІ РОЗДІЛУ «ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ»

Яковлева Валентина Анатоліївна,

к.пед. н., доцент

Тичина Інна Сергіївна,

студентка

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Київ, Україна

Вступ. У сучасних умовах розвитку світової економіки питання зайнятості населення набуває особливої актуальності. Зміни на ринку праці, пов'язані з глобалізацією, цифровізацією, економічною нестабільністю та впливом зовнішніх і внутрішніх чинників, вимагають ґрунтовного вивчення процесів зайнятості не лише в Україні, а й у світі загалом. Особливої ваги набуває уміння правильно аналізувати та інтерпретувати статистичні дані, що дозволяє об'єктивно оцінити стан справ, виявити тенденції та розробити рекомендації щодо поліпшення ситуації.

Мета роботи: проаналізувати методику використання статистичних матеріалів при вивченні теми: «Зайнятість населення в Україні та світі» у шкільному курсі географії.

Матеріали та методи. Матеріалом дослідження стали офіційні статистичні джерела, такі як дані Державної служби статистики України, звіти Міжнародної організації праці, аналітичні звіти Світового банку, результати соціологічних досліджень, а також підручники та методичні посібники для шкільної освіти. У дослідженні використовувались такі методи: аналіз наукових джерел, порівняльний аналіз статистичних показників, метод педагогічного спостереження, аналіз навчальних програм, систематизація і узагальнення отриманої інформації.

Результати та обговорення. Поняття «зайнятість населення» є ключовим у вивченні соціально-економічних процесів як у національному, так і в глобальному масштабі. У найзагальнішому розумінні зайнятість населення – це

участь працездатного населення в суспільно корисній діяльності, яка приносить заробіток або інший дохід. Це визначення охоплює широкий спектр форм трудової активності – від офіційного працевлаштування до самозайнятості та неформального сектора економіки. Соціальна географія розглядає зайнятість як один із базових показників, що відображає рівень розвитку суспільства, його економічну структуру, характер розподілу трудових ресурсів, рівень добробуту населення. Аналіз показників зайнятості дозволяє виявити соціально-територіальні відмінності, простежити динаміку змін на ринку праці, а також оцінити ефективність державної політики у сфері працевлаштування.

У наукових дослідженнях наголошується, що зайнятість є не лише економічною категорією, але й соціальною. Вона визначає якість життя, доступ до соціальних благ, рівень соціальної захищеності населення. Крім того, структура зайнятості в Україні демонструє відставання від сучасних тенденцій світового ринку праці. Домінування таких традиційних галузей, як сільське господарство та промисловість, свідчить про недостатній розвиток сфери послуг, інноваційних технологій, науки та креативних індустрій. У той час як у більшості розвинених країн основна маса населення зайнята саме у сфері послуг, включаючи ІТ, фінанси, охорону здоров'я та освіту, в Україні ці галузі мають лише часткове охоплення та обмежену підтримку з боку держави. Особливу увагу в аналізі зайнятості необхідно звертати на регіональні відмінності. В Україні спостерігаються суттєві соціально-економічні диспропорції між різними територіями. Так, західні регіони України мають вищий рівень трудової міграції – значна частина працездатного населення виїжджає на сезонні або постійні заробітки до Європейського Союзу. Це знижує рівень реальної зайнятості в регіоні та призводить до демографічного старіння населення. У той же час, центральні та східні області зазнають навантаження від внутрішньої міграції, що викликає напруження на ринку праці, житловому фонді, транспортній та соціальній інфраструктурі.

Зайнятість населення є динамічною характеристикою, що зазнає впливу як внутрішніх чинників (економічна політика, демографічна ситуація,

інфраструктурні особливості), так і зовнішніх (глобальні кризи, міжнародні міграційні процеси, вплив технологій). Це підкреслює необхідність її комплексного вивчення засобами соціальної географії, яка дозволяє дослідити просторову організацію трудових ресурсів та особливості розміщення економічної активності.

Особливо важливим є аналіз зайнятості у розрізі регіонів. В Україні, наприклад, спостерігаються значні відмінності між рівнями зайнятості в різних областях. Ці відмінності зумовлені неоднаковим рівнем урбанізації, наявністю промислових або аграрних підприємств, міграційними процесами та соціально-економічною політикою на місцевому рівні. У соціальній географії зайнятість населення розглядається не лише як факт наявності або відсутності роботи, а як багатогранне явище, що включає в себе рівень, структуру, просторовий розподіл, соціально-економічні характеристики зайнятих осіб. Для глибшого розуміння сутності зайнятості важливо провести порівняння основних показників зайнятості в Україні та деяких інших країнах, що дозволить виявити загальні тенденції та регіональні особливості.

Висновки. Таким чином, при вивченні зайнятості як об'єкта соціальної географії, доцільно аналізувати не лише кількісні параметри – скільки людей працює, де і в яких галузях, – але й якісні характеристики: умови праці, рівень заробітної плати, доступ до соціального страхування, стабільність зайнятості, перспективи кар'єрного росту. Усі ці аспекти впливають на загальну якість життя населення, рівень його соціальної інтеграції та економічної безпеки. Лише через комплексне дослідження всіх зазначених компонентів можливо сформувати повну картину стану зайнятості в країні, оцінити ефективність державної політики у сфері праці та розробити дієві рекомендації для покращення ситуації як на національному, так і на регіональному рівнях зайнятості пов'язана з такими аспектами, як освіта, мобільність населення, гендерні ролі, урбанізація та рівень економічної активності регіонів.